

ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԱՌԻՄՈՒԹՅԱՆ

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

ԱՌԻՄՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԱՌԻՄՈՒԹՅԱՆ

Օգոստոս 19 (Գրաստա) :

Ամսոյ 13ին կիրակի օր, քաղաքիս սուրբ Ստեփանոս եկեղեցւոյն մէջ, նորոգութիւն Գառնիկոյ Բարձր Արքայան Սահման Երբ Լայնակոյսին օրհնութեան անդամակ կոնգրակը կորցաւ եղաւ, ամեն անկողիք շիրմանս օրհնութիւնը երջանակաւ անելով :

Այն Լոյ իրարոսի Բարձրագոյն Գոհարքայն պատարագահան շաքենար Բեքրանդիկոյն դպրով, հաստ քաղաքիս նստահանդիստ 21 թնդ անթիւ արձակելով բարեկեցիկ տեղ օրհնութիւն, ա թից և փոխադարձ ընդունելութեան թողանքներուն արձակուած ընկալան :

Այնու շոյ կնուսին մէջն էին երկու երեւելի անձնք, այսինքն Ա ձեւաւոր Կաղ յով պէկը, և Բեքրանդիկոյ Առաւոյ ընդհանուր հիւստատա Ա ձեւաւոր պարան Բեքրանդիկոյ, որոնք արդին քաղաքիս բնակարանին արեւմտեան կողմէն ար յատկացեալ օրերը կատարելն ետեւ, քաղաքիս պիտի մտնան և քանի մը օր այ այս անգ ընկող մեկնելու են դեպի Առաւոյնդու օրհնութիւնը Բարձրագոյն Կաղ յով Եւ իր փոշայն 12

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Այսու ըստ մեռնող դքսին զիրքերը մտնելու պիտի ծախուին, ասոր գրաստանը մէջ 50,000 հաստը տուած 6500 հաստը մեռնողի զիրք կան, և այս զիրքերուն շատը բանակարանին և տասնամարտական նիւթոց փոյց են : Տարագրութեան արուեստը սխառտ ամենին մինչև իր մեռած ամենը և բարձրի ընդունելով և յուսնարին և երբայցեղին աստուածաշունչ ար անգ տուած Է նէ ամենին այ մի մի հաստ ասեր Է, ասինց արիչ գրաստաններն մէկն ալ բրած Է, աս ասի այս կողմն ասոր գրաստանը մի հաստի Է : Այսու ըստ դուքսը մեռնելն աս աջ կը տակ ըսած էր՝ որ մեռած օրէն հաշտեղով մինչև անցող ասի մը գրաստանին մարդ մեռը չի գարնի, կարելի Է որ Բեքրանդիկոյ տեղով թիւր ծախու ասնելու կը լայն : Եւ միջոց անցնելն ետքը Այս Առաջիկա Երբ կուտարան ինքան կողմնէն յիշեց դքսին ժողովներուն ինչոց աստ ար պիտի շտանդին զիրքերը : Եւ զիրքերուն ծախուելը երեք անոց շտի կը ընէ կը կարծուի : Եւ այս անգ ասիմա այս օր զիրք ժողովը Է նէ

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՒ ԱՌԻՄՈՒԹՅԱՆ

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս : Եւ զարգացնելու արդարեւ զայն անարդար իրերս :

Մեր մէջը ստանկ երեւելի դրաստուն մը շքու-
րան հասար միջեւ հիւստի սնահասար գիրքեր կոր-
սուած են . սրոյ պահապան թիւեր , մանուսանդ
հին պատմութեանց մասին , ամենեկին մէկ կեր-
պով մը լիցունելը անհնար է : Եւ անձին մար-
դիկ ստանկ հարստ սո գրաստուն ստանալու ժամա-
նակ և յարմարութիւն չունենան ոչ նէ , կրնան
հանգանակելով մէկ հասարակաց գրաստուն մը
կանգնել . կամ արդէն սխաւած գրաստուն մը
գրքերով հարստացունելու ձեռք բռնել : Երգէն
ստանկ գրաստուններ քանի մը անգ կրկնուին .
ինչպէս են Պրուսացու գրաստան գրաստունը . որ
1790 թուին ստանկերը սկզբնաւորած է , նոյն
քաղաքին առաջնորդ և գրաստանը նախկին հիւ-
նադիր Անտարիոյ Տէրեկէնը դիւղէն խորհուր-
եան Պոքոս բարեկիրտակ Արք Աշխատարանն ու-
րը . բայց շատ ստանկ է զի անհնամ մնացած
է , ինչպէս որ կրկնուի : Բայց կրկնուած որ այժ-
մու առաջնորդ Աշխատի հարստ թիւն Երբ Ա-
պիսկոպանին գիտնականութեանը և բարեկա-
խան ինստիտուցիոն նորէն սրի ծաղկել :

Երբ քաղաքի գրաստունը գրեթէ 1831ին
սկսու , բարեկիրտակ Տէր Կոմիտեան աւուրելից
քահանայի և բարեկիրտակ փարձապետին ջանքու-
ղք . թէպէտ յիշեալ թուականն առաջ թէ քա-
ղաքի և թէ ստոր քաղաքաց բարեկիրտ անձինք
ժամանակ ժամանակ բաւական դիւանը պարզ և
տուած էին սուրբ Մեթոդիական գրաստան , բայց
որինաւոր գրաստան մը չըլլողուն , ստանկ մեծ
մասը կորսն , և աշխատաց ձեռքը մաշկան .
յիշեալ արժանաշիշատակ բարեկիրտ անձը մեծ
հոգ կրնէր այս բանին փոխը և գրաստան մը
գրաստան մը հաստատուելու համար հոգւով չափ
կրտնէր . ուստի նոյն ժամանակի վերատեսուչ
Մեծապիկ էրիպիտն մահտեոյի Գրիգոր աղային և
հոնգուցիալ բարեկիրտ Եւրոպական Միջո-

տիւ աղային վերագանելով և խորհուր սերով , ու-
րանց քաղաքի հասանալ թեանք գրաստանս վերի
յարկի եղած սենեակներուն մէջը գրաստուն
ըլլալու յատկացաւ , և բոլոր գիրքերը մո-
ղմուելով և զանոնք պարզ և պիտեբուն անուր
վանին յիշատակելով նոյն սենեակին մէջ գրուե-
ցաւ . և ահա այսօրինակ հիմնաւորելէն ետե ,
սխեց տարի , տարի գրքերուն թիւերը շատնալ
բարեկիրտ անձանց ստապարութեանք :

Արք տարիի չափ առաջ , Կրկնուի գրաստան-
գնու պոքոց Պատրիարք Բարձր Սրբազան Արք
Աշխատարանը քաղաքից առաջնորդութեան ժա-
մանակին , մեծ ինստիտուցիոն այս գրաստանս
բարեկիրտութեան փոխը . և այն ստանկին հետե
գրաստանս անուր "Անգլո-արան Վերմանու-
թեան" կոչուեցաւ :

Աշխատարան սրտի կրկնուածութիւն յիշե-
լու թերեւ ընտելու քանի մը սղգասեր տե-
րանց բարեկիրտութիւնը , որք զանազան սղգ-
ուրուս գործոց ինստիտուցիոն ի գտն յիշեալ
գրաստանս ալ բաւական դիւանը ինստիտուցիոն
թէ հայերէն լեզուով և թէ քաղաքի . և Ա Կ-
նէտիկի բարեկիրտութեան միտնորեան միտնու-
թեան սուրբ Մեթոդիական գրաստան ընծայ
զրկան գիրքերն ալ նոյն գրաստան մէջ գրուե-
ցաւ . նոյնպէս Կերպարի . Տրտեանց ինստիտու-
կերպարիութեան և բնուր Կառնութեան վերաբե-
րեալ ընտիր գործիքները և սիրայօղ Արհեւոյ
Ինկիլութեան արդեանք բերել տուած գրեանք
և գործիքները :

Այսու ամենայնիւ թէ և Արքապետաց բարեկա-
հարստ սո գրաստաններուն չի նմանի ալ նէ ,
բայց աղի իս մէջ գանձաւորութեան բաւ կարողու-
թեան բարգ սեւաներէն է գրաստան մը բնու-
րով . անչաւ շտ մեծ սղգութիւն կրկնուի ընդ աշա-
կերտաց յառաջադիմութեան որով գրաստանս

բարեկիրտներուն անուր իմաստ և երախտուր
տու թեանք յաւիտեան կրկնուի :

Գրաստուն մըն ալ այստարի կրաստանից սղգ-
սկզբնաւորեց սուրբ Պահապան ինկիլութեան
Պանթիպայի բարեկիրտ գրաստանն աւստաց սղ-
գաց համար . և նորինապ Արքապետ Պատրիարք
Տ. Պանթիպայ Արքապետ Արք Աշխատարանը
Պանթիպայու եկեղեցիոյն և գրաստան վերանու-
տու սղգութեան Կերպար Կերպար Աշխատան
կրաստանից սղգաց բարեկիրտ հոգու Պատրիարք
Ինկիլութեան և ուրիշ շատ սղգասեր անձինք
սղգասի զիրքեր հոն յիշատակ ձգեցին . ստան-
կրաստանի բուն սղգուր մեծ է , մանաւանդ ին-
տիտուցիոն ինստիտուցիոն և գրաստան վերանու-
տու ներքեւ քոյր բլան . ու ստի ստանկ գր-
տունները հարստացունելու ձեռք բռնել սղգու-
թիւն ընկել ալ սղգութեան վերանու-
տու ինստիտուցիոն և սղգութեան սղգութեան գործ-
քին մէկ է , Անտիպայի գրաստանին նոյն
հարստաց սղգութեան ստանալը , և յաւելու
բարեկիրտութեան արտի անցարալ մեր սղգութեան
ջնցսի կը հարստարակներ :

Սուրբ Աշխատան առաջ փոխին գրեթէ
յուրեւ 10էն գրուած ըլլալով , նշանակելու
ժամի նախնայ բարեկիրտ շտինք . որոնցմէ միայն
ուրախութեանք սրտի ինստիտուցիոն , թէ սուրբ
թեան և թէ բարեկիրտ կրկնուի մէջ , ինստի-
տու թեան և հանգստութիւնը շարունակ կր-
քէ , և նորինապ Անտիպայ Ա Կ Արքապետ
ճորհարարութեան իմաստ սղգութեան
սղգան :

Երեւանի կրկնուի , թէ քաղաքի ամեն կր-
քութեանք թիւեր սղգութեան վերանու-
տու սղգութեան , ինստիտուցիոն և սղգութեան
սղգան :

Ընդ բոլոր փոքրն Ասիական ընդարձակ փաճառակու-
նութեանք ի հասան կոչեր քաղաք Արքապետ և Էւր-
ասիական կամ երկրորդական քաղաք տեղալ զայս
կոչուն թեմն մեծեկն ընծայելուց դիմի հոն :

Արք յիշատակուող ստանալ որոց տիրեաց Վե-
կոն , բնակէին ի Միտնի կամ Միտնի , զորս Պրու-
պանու կոչե Միտնի սկսեալ ի Վարդապետաց մի-
չե ՏՕթեր . Տէրեկուցիք առ երկայնութեանք դեպոյն
Տէրապոյ , այժմեան Վերնապոյ ի փոքր Արքապետ ,
ընդ հիւստի Արքապետ Պոքոսի Միտնի ընդ . Կար-
զանայիք ըստ կարծեաց Էւրոպայի , բնակէին ընդ
հարստ ի Հայաստանի Անտիպայ . իսկ բաւ վիտու-
թեան Վերնապոյ Արքապետ , յափուստ Միտնի
նոյն ի վերջին Միտնի : Հիմնապոյ մանուսանակաց՝ այ-
գրքի աղք փոխեցին զանուանս ի բնակց . այսու սր-
նակու Անտիպայի կոչեան Միտնիայիք . Տրտեա-
ցիք Տէրեկուցիք , Կանդարտիք , Կանդարտիք . իսկ
անուանք փոխեաց կամ Էւրոպայ , պարտ է իմանալ
կամ զԿաստեանց որ եր աղք թարգմանաց տոհմն
բնակելոյ յարեւել Վախից առ Արքապետ գետով կամ
Պրուսա . (այժմեան Պրուս) կամ զանուանք վիտու-
սեաց քաղաքի որ եր յերկրին գաղթական Արքապետաց
որք արտարեցան ի Պրուսպոյսաց և բնակցան ի Կա-
կիս ընդ մէջ Տրտեայ և Թեւոս գետոց :

Ահա ամենայն , որ ինչ կարողեան անկ զիշատա-
կարանե Ստրատակից , բոլոր փաստակը իմ իմա-
նալ թէ՛ գիտնի կամ երբ անկու . այդ քար ի ձեռս
Հայոց՝ եղին տարապարտաց , չէր ինչ պատմութե-
ան կան գրուածք , որք բացատրել կարողանային զգր-
քն

հանգստանու . ստանգութիւն՝ որ մնացեալ է ի շրթու-
նքս ձերոց միջեւ զայսօր՝ տե . թէ այն (քար) բեր-
եալ է ի նախնեաց նոցա ի գաղթելն ի բնակց յա-
նուանիստ քաղաքի թարգմանուց Հայոց Միտնի
թեանակ զին Վերն . և թէ ներկայ բնակիք Վախի-
կանայ կեանքն ի Վերնի հասարակ զայն սղգ . նը-
կարագրութեան իստին՝ որ անհնիթ ինն փորտ-
գրեալ կայ ի վերջ նորա , մկայե թէ այն քար երկնի
ստանաւ մարտիկից իցի ի նախնի քրիստոնէից :

Հանկուի եր զե Վախիկան ձեւարանն գիտու-
թեանց ստանալ զայդ յիշատակարան , պարզութե-
պիտու գհանդիսարան Տրտեանց ի բոց , և զի անուն
Վեկոնայ դասեր ի կարգս անուանց գոլանի տրանցի
պիտուցի՝ որոց յիշատակն սրբեալ է յանցս պատմու-
րանականս :

Հանգստան կոչուանելով զնկարագրութիւն իմ
ի դաս բաներուն հասարակց , մեծ արդարագոստ
վճար նոյն , որք տացին մեզ զնորայից և զօգտա-
կար անգլիկութիւնս ի վննելն և նկարագրեցին զի-
շատակարանից զայդ :

Մ Ե Ե Օ Թ Բ Ի Թ Ի Ի Ի

Երեւանի ամենայն փաստակարանն նոյն պատմի ի ձեռս
նախնեաց սղգութեան օրացոյց . ի Միտնի երկրորդե
այնքն յաւել 551 , յիտնայից և Վերնայի Արքապետ Ա-
նտիպայի բերել է յաւել 1897 : Միտնի նայարեւել
յաստար Վեկոնայի , որ կարգեւ ձեռ յարեւել գործիք ի իստ-
րապետութեան Վարդապետաց իստանակելու նոյն ի ձեռնակ-
կոչուի թէ՛ ի Վերնայի :

Սուրբ Կ . ի ստեղծ Ստրատակից որք լինել եր-
բ ժամանակից կոչուի յանուց Բ . Վերնայից . ի Վ-
րտեան թե . որոնք բաւականաց սղգութեան . ու
բայց զայսօր իստանակ գործիքս . Վերն Ստրատակ
Եր ի հասարակ Վերնայից . Ստրատակից ինստիտու-
կեանք անկիլութեան Բ . սղգութեան Արքապետ . յանուան-
ուցս ձեռս Վերնայի Ստրատակ . զոր ի նախնեաց
եղբայր երկնայի թե . կանգնու սղգութեան Բ . Վերնայի
անուան Ստրատակից Վերնայի Կաստեանց Կանգնու-
տուցի Վերնայի և Ստրատակից սղգութեան և յա-
նուան Ստրատակից սղգութեան Վերնայի Վերնայի
նայարեւել . իսկ ի յանուան Վերնայի Արքապետի
Վերնայի . Վերնայի և Վերնայի :

Կրկնուի Վերնայից :

Տեղեւ ի Վերնայի ի Վերնայի նոյն յաւել 1890
նայարեւելուց "Վերնայից սղգութեան ի Վերնայի
իստեան" յարեւել նոյն սղգութեան Վերնայի : Տե-
ղեւ 393 :

Ստրատակից սղգութեան Ստրատակից Վերնայից
սղգութեան Կաստեանց սղգութեան Վերնայի :

Ստրատակից սղգութեան սղգութեան սղգութեան
սղգութեան Ստրատակից Վերնայից , Ստրատակից
իսկ Ստրատակից սղգութեան Կաստեանց սղգութեան
Վերնայից սղգութեան և ստեղծ Ստրատակից սղգութեան
Տեղեւ սղգութեան , այն է նոյն Վերնայի :

...ստացողուս միջոցիս փրայթ' մեծ գործ-
քանի կրճանու շաննն , իրենց հոգեոր տեսուչ
...համարալ և սուսմասեր Կոնստանտնու Կրթ-
...ստան Երբ Եզրիս/ուգորին և սուսկանին Երզու-
...նանց սպասարկումն և անուցը , որ անպակաս
...սպասումն այցելու թիւն ընկերով սիրով կը յորդո-
...նէ թէ վարժարկուց և թէ աշակերտները : Տե-
...սուսի սյս օրինակ սրբանախակը հոգարթեանը
...սուսմանտանու թիւնը շուսով յաստադրումն
...նեանը կը համարանայ : Ե յաստակայինիս յաս-
...տակայ մեզ ալ երախտաարարու կայսցեցի և ,
...հայրենուսն օրացոյցս տարեկան ստորագրու-
...նեան բարեհաճելով , և ուրիշ հայրենասեր ան-
...անց ալ խրատուսելով որ ստարագրուին . ուս-
...տան կրկուս թանը մեր շնորհակարտի իւնը հրա-
...պարտիաւ մատուցանել յիշեալ իշխանագան
...կրթականիս :

Մայիս 16ին , Հին Կոնստանտնու Կարան Ե .
...Սրբաբնանց Կերտակիւ մեր թղթակիցը ,
...տարեկէն գերազմիւ իւր բարեկամաց գրեթէ
...կրճանուցանել , թէ նոյն քաղաքը պար-
...տի կին մը , երկուսրիկ (էրից) ցարմանայից ցա-
...նոր մը կրճանել . որանց կուրծքին վարէն մի-
...սփորեմունն ճոյցը երեսնին իրարու զէժ մեկ-
...նիս փակած էին . գրուինն երկուս , ձեռ-
...նիսն չորս , և սակն անդամներն կատարեալ .
...նոյն օրերինն երեք էր . և պակասը որուն ըլ-
...նու ալ յայտնի չէր . զարմանային այն և եղեր ,
...մէկին զուէն իսան միւսն ալ կրցալ կզեր . և
...նոյնինն ճիճը մէկին բերանը դնելուն՝ գիտու-
...նաւոր , միւսն ալ իսկայն ձայնը կրկարել եղեր .
...որ յուսանքը կօթն օր սարկէն կողք կէս ա-
...ստանուն մէկը կրճանել , և միւսն ալ հետեւեալ
...ուստուն :

Ի Բ Գ Դ Ե Ն Ը Թ Կ Ը Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Երբ իմանաւ բանտանայիս թեան միւսն . հրանց ըն-
...դուն երկար գործ մը գուրս կրած չէ մեր մէջը . միայն
...կը յարմար երգիծարան թերթիզին կցկատուցուց
...ուսուսուսանն ըսուն փոյցը հասուած մը բանը կայ
...անուսը բնութի թարգմանութեանիս . մէջալ Մար-
...նակն բանտանայիցին զանպալ սարկիչի մը փոյց
...նա մէկ վերաստակի իւնը , սուսկեկայ թերթուսանին
...նիս համեմատը ըլլաւն , կը համարձակիցը այս տե-
...ղիւնու . թարգմանողներուն ներդրանտանութեանը
...անկող :

Երբ այս արձակ մեծ ու սգոսիկ երկու կտոր թեր-
...տանիցը հոգեկի փոստիկի իտարացի երեւելի բա-
...նան զինն գործեղնէ և բնայիցը ոտանաւոր , որ պա-
...նիկ հոգեկանիս շանուրմանց պրաւացի բալ-
...նեան վարժարկուց թարգմանած է : Ե յս թեր-
...տանիցը իրենց պարկեշտ ու գուարձական ոճովը
...նայիս թերթի թեան բոլոր պայմանները բաց
...նանաւոր ըլլալէն բաժանակ ունեւորմունն , բա-
...նանայիս թեան հեռագրի ընտու ընտիր օրինակ մը
...նիկ կարծիքով տպելը կարեւոր համարեցանք : Ար-
...տանը որ ուսումնասեր պատաններինն ուսումնաւոր
...նից կը ըլլայ ասոնք . ու ան ալ կը արագուի :

Ե Ի Գ Դ Ե Ն Ը Թ Կ Ը Ն Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Արթիւնիս , Արթիւնից իմ . ու իմ ստի-
...քաղաքիկ . ու իմ և փափկութիւն և զարման

Յանք կրնէ , որ անանց մարտիցը ծախու տանն , և
...միւսն 100 հարանախոյ ոսկի զին սուսեր և . բայց
...պարտից կարդացողները ամենեւին հրաման չի
...սուսեր են փաճուսելու . և զգուշութեան համար
...ըրկուց որ գերեզմանն զոգնան , տիրոջը ասուր
...թաղել սուսեր են . բայց այսու ամենայնիս հիւ-
...պասուող կը ծանայ օրեկիցէ կերպիւ ձեռք ձգելու
...այս յուսանքս . ոչ ձեռած սուսեր շատ մարդիկ
...կրցիք են տեսնելու , և ոչ կտոր . և սկսնուրն-
...քնն ալ անանք շատ և անանք թիւ ասակ տալով՝
...հայրե սպտանի եղեր են տեսնելու :

Ե յս յուսանքիս պատկերը սրբոցորն օտարէլ
...ստարով զրկիք են օրագրոյս վերաստակին . ու զոր
...կը համար կրնայ տեսնել վերաստակին բնակարանը :
...Սոյնը կրճանուցանել , թէ սարկիկ 30ին
...Կարթու քաղաքը կէս օրէն կարը ստարով երկ-
...րաշարժութիւն պատահել է , շատ վախի մէջ
...ձգելով քաղաքը . բայց բարեբաղու թեանը վր-
...նաս մը չի սուսեր . միայն նոյն գուստին Սարգիս-
...նի կողմը՝ որ Երասուիլ քաղաքին մտն է , շատ
...զեղեր փոստեր է . որնոց մեծ մասը հոգի սակ
...սուսելով , մի մասն ալ սուսերով . և բուսա-
...կան մարդիկ ալ մեակեր են . զեռ սուսը չի գիտ-
...ցուիք , թէ քանն գիտ երկրասույց կզան , և
...քանն սուսերակ զարման , և իրարմ մարդիկ մեռան :

Սուրբ Եղիշիանայ Հայրենասեր օրագրոյս ար-
...ժանագրութիւ Կարճակարճ Կոստանայիտարաց
...Սուսման լիւր-թիւն սպագուս յասու-
...նայիս թիւնը թերթի՝ Հայրենասեր յուրոց շար-
...ժեալ բարեհաճեր է նոյն բարենպաստակ ընկե-
...րս թեան հարգողակցիլ . սուսի յասկարտու գիր
...մին ալ զրկիք է մեկն որ Սրագրոյս միջոցով հը-
...րաստարակներ :

պատկ իմոց , եզրի ինն . և ոչ ինչ արարից , զի ուս-
...րանամ մահն անողոր էամ գրեց յաշխարհս թուխ
...և ի թիւն : Ե յարե զու վարես կեանս ուրախ և ուն-
...կատեան ի սուս Ազրուսնի . ուր թեկուս մեռեալ՝ յար-
...գարես զմտուս Համերոսի և զԱղտանի : Ա ոյ ինն .
...ոյլ . և զիւրոց արգահասակայց , զի ինչ յոյս մնայ ինն .
...ճ և սակն ունիմ գտանել զոր իրեն գեթ . որ մի-
...րայց զիս միւսն ցուկերս :

Ե յն ինչ յոյս իմ հոյիմ յոր երբեմն էր քո կըր-
...պակ , յանձուկ արարիտարիմ՝ և հաստանք սուս-
...նէ քան զի յորուսս կրնեն . համերոսիմ զոյն , և
...զտարիանս զոր գրեն ունիմ՝ ի սրտիս շիտ ցանկէ վոր-
...ձեմ . և սուս գոյիքին տեսեալ զեմին՝ արդ յանա-
...սրուս փոխեալ , գոյեմ . մի գոյիմ գտարի անձիքն՝
...որ իր ի ցանկայի ի զոյն իրեանց սոյս զեմին , և
...կարանտարակայցն և պարտալը , որ ըստ շարակուց
...շարակուց զանային ի կրպակէ քուսմէ , կրելով
...յանձին զիս և զուսուսը նշան իրեմի քուսմէ թեան :

Կրանելի ժամը՝ յորս ի քոյց պարակեալ ի գործ ,
...արդ ի յուշ իմ զանան . թուի ինն աշուստ սուսի ,
...իրե տակուսն կեմեանի . ամենեւին սրտես զուն սուսի-
...րկիք զոյս յաստը , զուսիք յարանականացն էն կը-
...րից , և նոցա օրակս զկատուս օրը ի ժամ ընտից
...ստիանոցն ի միջոցաց առտարակից մարտն սրձա-
...կեն , այնպէս ընկէ ասնկին ձայնս ինդուսման միւ-
...սականս ընդ սրով քով , էն և օրը սո հեռս քաղց-
...րութեան ըստն յերկային մարմինս՝ զերկուս աշո
...իւրեանց յասկին . էր որ յոգուց կրանէր , և սոյ որ
...կըճաեր զասանունն : Հաստուս մի համակ միւս ընդ

Կարենուսեց պարսն Կոնստանտնու Ե . Մէկը Սե-
...րուսանց :

Ա կրտարուս Հայրենասեր օրագրոյս
...սոյն շատ :

Օրը անգամն Հայրենասեր միակու զվաստակ
...ուսումնական , զիցի մեզ թուին անգիւղ սպացոյց ,
...զի՛նչ , էթէ մեզ չեցէ անխոնջ ի նոյն թեանիսիւ .
...այն իւր իցեն մեզ ուսումնասեր կոչելոցս բու-
...գասանք՝ և նոյն կշտամբանայ իցենք արժանաւորք ձե-
...նէ զնոյսն արգասիս զհայրենասերացն անամ՝ զու-
...սումնական թեան շահեւորք ի սարկուղ թիւրս որ ,
...պարտակիկ ի քիմս արտրժացուցանել ազգիս և քան
...զոյնիկ զպատարագայ՝ ի հաս համարակն :

Օյս հոգ անհրաժեշտ անձին պարտականութեան
...իրե ի միսս յանկուցանել յանձուկ սրտիս թալ-
...նութեան , և սահ գիտարեալ անտի ի հայրենա-
...սիրաց , ինչ քաղաքիկ մերոյ՝ որ արկէն զոյն պարս
...լի կատարեն , և Պարսեցոց յանայ ուսումնակա-
...նայ , որը աղագաշէ թերս իմ խորհրդով արդէն
...հիմեալ են Սուսման լիւր-թիւն ի քիմս ազգի
...սարժակիս անել զարգասիս պոզանակիկ ուսումնա-
...կանութեան , գոյիմ զան նոյն և փոյն յաստեա-
...ղիմութեան յայնիկ իրեանց նպաստակ բարեկերը .
...զի պարտեզն լինին ազգային սիրոյ սո միմանս և
...միարմութեան :

Ե ուր և և իմով շարտարութեանը զե ընթեր-
...ցայ ի Հայրենասեր ընտիր օրագրի Չեր ի թիւ 21 .
...գուրի և Եղիշուսման մեր անգամ խորհրդական
...յոյն լիւր-թիւն Սուսման օր ի Պոլիս , ցուկեամ
...ի սրտէ գրիլ բաժանորք ի նոյն (Կոնստանտնու)
...հայրենայ ու սոյնան ի հեռակայութիւն անգորս
...տարակայութեան , որան յաշխատանս նոյն , որով
...բոց ի բազմուց ցանկակաց անձանութիցն ինն՝ ի լոյս
...ընտելեալ էին և զից հաստը ազգոցուս մտուանս
...ի թուս ուղտարհարար . զորս երոց ինն հարագաս
...Չեր բարենուսեց պարսն Սուսմանու մեռիքին իմ :

Մայիս 16ին , զի ի զոյն ինչ ետանդան ի
...հարգողակցութիւն անգր նոցին ընկերութեան , զայս
...իմ թուր ժամարի հրատարակեալիս յորագիր մեր ,
...համեալ անփոփոխ պահել զձե զարտու , հասու-
...միս անգամ շանկի , յորժամ հրա իրեցեր զիս ի սի-
...րեկիք քո ի գործ . էր անո նստարան մի , որոյ տո-
...կայեալ էր զարս կրկուս քաղաքը ի պայքար ընդ
...իւրում թիւնուց , ընդ ժամանակին : Հաստարս բու-
...էր յուսանել թէ ի հին կանալ . ունի զգոյնն , և կազմ
...ունէր այնպէս փափակ , զի թէ որ նուսեր ի մերոյ ,
...նազեր շեղուպէս ի թիւր զեմս գունն բեկրեկեալ .
...Ե ի վաղ վարակի զարձակ կայր ուզիլ՝ և թէ գուսա-
...կաստակ հանձարով զեկիր ինչեւանս ինչ ընդ միով
...թիւրի սակի նորս :

Կարենուսեց պարսնուսեց ի վերայ նորս , զի բա-
...նարողութիւն իմ ու յերկար ևս ինն տաղանակիլ
...ի գտանել զանձին կէտ . և զու յազնի գործը և
...զեր ձեռնանու թեանիսիս կուս՝ որ կարի յոյժ էր մեծ-
...արոց . զի Պոլտասու նովա . վարեցու յորժամ զն-
...սըս իւր լուաց . յորե անտի և սո յայս շետն էր .
...բէք իմ կամ աղբիւր : Ե յու մնաստըք քով , որ
...են նշեալը մարմնոց քո հարգուագիւրք ստանձնին , մը-
...թեկը յանս իմ և ի պարանոց :

Աղ վարակի սկանկի շարթ զպարանոցուս իմա-
...նալ մարմնը քաղցրիկ ինն անտար , ի նշան յայտնի
...քան զմիջօրէ՝ ի գուսակիլ զպայն լինելիս զմար-
...մանիսան անպատու և զհեռասալիս . աղ մի թուրա-
...նակն էր այս կենդանեաց նազերեաց և սպիտակա-
...զրեալից , որ յայնժամ ի կատուս անտի կրանովին
...շուսանուն ի նոր աշխարհ : Ար ի միւս իմ առ քեզ՝
...զայս ինչ ի քեմ ունիլ շահ , զի անասունքը սոյնիկ
...ընդ իս զայն , և անէին յաղ իրեանց :

Ե պա մատուցի սո կրպակու կար ինչ անագիւր .

ցանկէ և ինձ ոչ անդամս զիտի տեղեկութիւն զնոցին այժմեան բարձրաւորութեանց ի բանասիրականն :

Համաձայն յառջ իմոց միանգամայն և բազմանոց մեամ տնկալ ՚ի հրատարակութեան թղթոցս և

Չերում ուսումնասիր Մշտականութեան

Իստոր Մշտարար

Աթլ Ա շրջադէպ II : Արտատպ :

25 հոկտ 1844.

II . 122-32 :

Հար 39 :

ԱՍՏԻՆԵՆԻԱՅԻՆ

( ) Գրաստ 15 :

Ի հարձրոցին Վուռը քաղաքականութեան վերաբերեալ գործընթացն առայժմ ազատ է, և զանազան տեսութեանց խորհրդարաններուն հետ ունեցած վերաբերութիւնը շատ խաղաղ են . ( ) ամսնիստ խորհրդարանը մեծ ջանքով երկրի ներքին գործընթացն համար և այս երջանիկ վիճակս հաստատ պահելու պահեալ է :

— Կնքեալ երկուշաբթի Սենատին ինքնակալը պարտին մեծ Սարաջախո Վարձը, Վիզա փաշային և ուրիշ մեծանունաց ընկերութեանը ինքնակալի աւանանոցը զնաց և յաւակնեմ ժամանակ այն տեղ կիցաւ :

Արտոյն որ Սենատին ինքնակալը շատ պաշտօնատարներու և զօրապետներու ընկերութեանը խափարի միջ կատարեալ զինուորական հրահանգը անտեսելու զնաց, որ այս տեսակ շնորհքուն միջ ամենէն ընկարծակր և պատուական է : Սեն . ինքնակալը զմայրեցաւ այս շնորհքուն և իր հաճութիւնը թէ Վարձը, Վիզա փաշային և թէ այս շնորհքուն պա-

ղտիարար տուող ճարտարագիտին մտրդարարութեանը ցոյց տաւա :

Կնքեալ ետքը Սեն . Կայսրը Հարտար փաշայի գաշտը զնաց և ինքնակալը եղած Արտարական պահակուն զօրքերուն կրթութեան ներկայ եղաւ :

— Հարամ որ Վրաստան արտարգ կարգի զնոցանը Հարտարի պաշտար զնաց Սենատին Սուլթանին ներկայացուելու Վրաստան Վարձը անուն քորպէնին հրահանգարար և զօրաց պաշտօնատարները : Սենատին ինքնակալը Վ սեմուփայի գիտարար և անոր հետ ներկայացող անէկը շատ մտրդարարութեանը հերքեալից :

— Կայսրը Վրաստանի զնոցան Պ . Վարձը Հանրիբեկը Վարձը, Գուռը զնաց Վարձը, փոխարքային և Վրաստան գործոց պաշտօնատար Վիֆաթ փաշային հրահանգին որդիք մատուցանելու : որ այս պարտագրոյս Սեն . ինքնակալին կողմանէ նիշանի Վիֆաթի անդամունդեաց պատուական նշանը մատուցին անոր, որ վաղուհան գաղղիական շողկնաւով ալ դէպ ՚ի Վիզայնա մեկնելու է :

— Վրաստան կատարութեան Վերանէլ անուն շողկնաւով ամոցս 12ին ( ) տեսուչին այս տեղ գալով Հէօի իշխանուհի Վեքսանուրա Վերոյայի վիճա մեծ դրսուհոյն մահուան ցտակեց յորը բերաւ . որուն առաջուկիւնը քանի մը ժամանակէ ՚ի մեր սոյնտալի էր : թէ և այս գժրագի շարք հաստատեալ չեկու այս տեղ, բայց Սուրբի զնոցանատար սուգի միջ մտաւ արգէն :

— Տար օրէն հեաւ, քանի մը մարդասպանութիւններ լուսեցաւ թէ Պէրսիք անրէ թէ Վարձիա և թէ Պէ յուրա յունաց և ինքնակալներուն միջ, կատարութեանը շատով պետք եղած հոգողութիւնը ընկրով անոնց շտաբ ձեռք ձեց և սրգէն լուսան են :

որիորտեալ քան զամենայն կարտախ՝ որ իցնն ուրիք երբէք, բուրքի ՚ի նմանն արտարուստ և ՚ի ներքուստ հաս նորաշուն, որ անգայ կարգայք ասպարէզ : Վ միջ կողմանէ ճեղքած ունէր զուգիտեաց, յորմէ ՚ի ժամու հրճու անց իմոց իրանին օճանելը հաստարքայ ընդ մոխրաշար խառնեալը յոճանել զընդուն իմ : Սֆալճիա, և ս միջնակ շնմ բաւական երանել ՚ի զուրի վերագուծից քոց կոտորութեանց . աղէ՛ կարկանուս աւ իս զաջ . քո զե մի անկոց :

Կոցցիս կասեցուցանէ զիս բանս, թէ զնորդ ալ նիւզ ստիբից, օճաուս ծեփիկը զայսս իմ : Վերկէիք նախ իբր ՚ի պատենից՝ զպայուկ քո իմոցեալ, ինձ յուշածու զլլասու եանն բարուկ . կամ յաւեա նմանտալի խարայնի՝ որ ՚ի մաղղ այնիցն յորինի, այս կանախերանգ սպունգ անտորի ծիփեալ, որ իմուկը գնաակ իմորնուց եփեալ ՚ի փոսն . և առատաճեննէիք բուզ զանգուս իմ և զաչս, ո՞վ վեմտական փափկութեանս : Եւ զի զլուծիւրայն պարտեցոյց . յորով այն էր զե անտեւլ քան զմի ՚ի մատանց քոց ընկալեալ էր իմ ՚ի բերան :

Չեր ինչ քիչ հաճոյ՝ զհակառակն գործել զեղանակաց, որպէս աննն նորուսը քո ստուգանէր ձման, և ամառն ետացուցանէր : Եւ իստի յետ հիւժիւրը քո զերեսս իմ վերկոսին՝ արկեր յուս իմ կապիրոս՝ որ պարտեալէր յինքնան զհերս զօրեանց իմաստասիրաց . մանուսնը իմուկը գոմ ինչ . առաւել ևս՝ ապարանից նմանէր արքունեաց յարագս սփռեցոյն ՚ի նմա մաղից յաննայն գոճոյ . էր որ կանաչ, արիւնտնազոյն, թխտտսիւ կամ խարտեոյ :

Մի քաղցրութեանն զոր զպագի, յորմամ սիտար հուսկ ուրեմն զանէի քո յանել վերեսքս . ոյն միայն էր իմ խորհուրդ, զի որ այնքանիցս ես յինէն բաժանելի, չորտեմ զանս էր ոչ մեռանէի : Կնքեալ և շնորհն այն երկաթ միջնէ մերձեալ ՚ի կզակ ուրար

անցանէր ընդ փոկ կաշկայ մարքի գոտամանան, և ապա խոտարհարար իր մանակ առաջի մանկածուին զողջով մերձեալը ՚ի նմանին իմ :

Եւ զի կարէ անտու ՚ի զիր, զկորդ միջմարար ձգակէր կմորթ իմ ձեւարի . և ձրդիտու տղիւ արհեստի զհաստեղաց կաշեալ տայր ինձ նշմարել տասնկը ՚ի միջոքի : Եւ որպէս զի հեշտութիւնն անեղէ, ծանր և գանդաղ վճարելի գործ քո սրապէն ձեռքը առ ամենայն մաղ զայն ինչ խորհելի . և վերջուպէս՝ յարձան պարձանաց գործոյ քաջութեան ստուգատ անկանելն հերք յերեսս իմ կէսը միջաբեկ, և այլ ինչ յարմար :

Եւ զի յիմար և կապանաց արժանի, որ մի ՚ի ձանապարհ մեծի գոմութեանց քոց՝ և յեկնից փիլիսոսաց : Մի կորիցէ նմանի քեզ, որ հարթեա զգրուս և բանաս ծործորս յերես մահացուց : Մի զկարդ ամենին նման բնականին, որովհետե յոյժ էր քեզ սիրելի խօսի զմարտից, զբանակաց և զպողոտանոց, զնոցան պատկեր տեղագրութեան քանդակեցիս ՚ի դեմս իմ, և ապա իբրե ՚ի զեզ՝ յաւելի ՚ի վերայ ծուէնս ինքնաց կամ ուստոյն սարգից, յետ զերամն յորոց հերքն էին խեար :

Եւ զի ինձ . ոպահ օրհաս . փանս էր ոյղլափ վաղվաղակի բարձր յինէն զՎիթրճիայ իմ, ապեր ապերի ընդ Պարթիէ . և ընդ էր ոչ ընդ քեզ տարար գիլիմաս քո զսիրելին, որ անքուն տայր հսկել ամենայն զրոյեաց . զարացիք զու գուշակիւ, զե թէ լակը նուազաց քոց Պրուսան կամ Վրաստան, վաղիս գործեաց քո ՚ի կրպակ յորդորելի զմարուս : Եւ որ ՚ի կրպակ քո յաճութեան, ոչ արգելք և յայնժամ լարային տուղս կարգալով անմիջակար յեսս պանոյցին :

Եւ զի զու նուազ իմ, և թէ ստիբից կեաց ապարիս, երթ և առն նմա մեռանի վաղվաղակի, զե մի զքեզ ՚ի գոր եղեց շարագրեալ :

— Եւ անոցս մին ալ իստիարար նոր շնորհած իրքէն մէջ՝ տերիւղ մը յանկարծ առանց պատահարոցի բանտարի մը իմանալով զօրքու սարան և շուսով կատարութեան կողմանէ նոյն շարագրակի ընդ ինքնակալ լուսար գրուցաւ . թէ մարդասպանը ինքզինքը ինքն կրճեպրէ՛ և ընկերներն ալ իննթ ըլայր կուլն հաստատ բայց այսու ամենայնի կատարութիւնը մեկն ընկով կուլն որ արդար գատաւատնա քննորոյթ ըլայ :

— Իստիարար ստոր Կարտախի եկեղեցին զվայելու շին անկալ կատարելով, անցեալ իրակի ալ Սրբայն Պատրիարք փաստար հանրայն օճեց, և հանգեալ օրհու ինքնակալ վերջոյն լէն ետե բարեհաճեցաւ նոյն եկեղեցոյ վերակարարունի շնորհածոց համարակալ Պատրոսեան սղոսական Պօղոս աղային բնակարանը պղծութիւն լուր . ուր քանի մը որ սրտանաւոր յարանոր ընդունելն ետե գարձաւ իւր Պատրիարկարանը :

ԱՐՏԱՐԻԱ ԵՆԻՒՆԻ

ԵՆԻՒՆԻ

Վրաստան արտարի գործոց պաշտօնատար Ս անն փայլ Վեքեթուարի կմար իւր որպէն Պէրսի զնոցանաւան առաջին քորտարարին ընկերութեանը հաստատեալ : Եւ պաշտօնակալին Սենատին ինքնակալը կայսեր Վարդայէն Ս . Պէրտարար զու նալէն ետքը անմիջապէս գեպ ՚ի այս կողմը գործանաւանց ( ) Վրաստանի մը գեպ ՚ի Վրաստանի կողմը ճանապարհ երկը, զերանելին սրայ մը հաստատելուն նոյնով, այս Վրաստանի մատուցին ծովագիտը կնքեալ նամակ մը անի որ միջ Վրաստան ծով զե հասնի նէ զե բանայու է, զանգան անքան ինքնակալ կարծիքներ պատմաւորաւ, մանաւանդ Վրաստանի այժմեան շտաբ կանալեան վիճակին նոյնով . իսկ ուրիշներ որ պաշտօնակալիս ձանապարհարարութեան զնոց պատմատար Պրիկիմնի զերանելները մանաւոր հասն կըսեն :

— Եւ զիստին կըս անուն սրայոյն միջ կրկն զաղբի :

Սենատին Վրաստանի կողմէն զաղղիացոց ինքնակալը զպարտար անկաններ անոցն օճեց ըլայու է : Եւ իստի ինքնակալը Վրաստանի ծովագիտը կնքեալ կարծիքներ ըլայու զիստարարութեանը գալու է :

Վրաստան ինքնակալ Վրաստանի մեկնելն յուսով Վրաստանի ծանցոց անոր թէ մարտեաց անոր գաւակին մարտութեան ներկայ ըլայ կրճարար :

ԱՐԻՊԵՍ

Իզմիրու յուրաւածին միջ քաղաքիս զոր կատարարիս Ս անն . Եւ մին փաշայն Վրաստանի ինքնակալ շողկնաւով մեկնեցաւ զեպ ՚ի Աստուան զնուպոլոս բնիք . փոխանակ զաղղիական Վրաստան շողկնաւով բաւելու :

ՓՈՒՆԵՆԵՆԻԱՅԻՆ

Պօղոս 15 ( ) Գրաստ :

Սարախիս	170
Իզմիր 19 ( ) Գրաստ :	
Եմարա	108
Սարախիս	168 1/2 169
Թրեւոս	438 441
Իսթրան	143
Ս իննս	

Ի ԳՐԱԿԱՆԻՆ

Ի ԳՐԱԿԱՆԻՆ ԵՐԱԿԱՆԻՆԵՆԵՆ ԵՆԻՆԻՆԻՆԵՆ